

Міністерство освіти і науки України
Київський національний університет імені Тараса Шевченка
Навчально-науковий інститут філології
Кафедра теорії та практики перекладу романських мов імені Миколи
Зерова

ОСОБЛИВОСТІ ВІДТВОРЕННЯ ЕКСПРЕСИВНО ЗАБАРВЛЕНОЇ
ЛЕКСИКИ В УКРАЇНСЬКОМУ ПЕРЕКЛАДІ ІСПАНСЬКОЇ
КІНОСТРІЧКИ А *TRAVÉS DE MI VENTANA*
(«КРІЗЬ МОЄ ВІКНО»)

Кваліфікаційна робота
освітнього ступеня «бакалавр»
студентки 4 курсу бакалаврату
освітньої програми «*Переклад з*
іспанської та з англійської мов»,
спеціальність – *035 Філологія*
Андріани Андріївни СЕНІВ

Науковий керівник:
к.філол.н., асист. Ірина ШИЯНОВА
Рецензент:
д.філол.н., проф. Ірина СМУЩИНСЬКА

«Допущено до захисту»
на засіданні кафедри
теорії та практики перекладу
романських мов імені Миколи Зерова

Протокол № 9/1-2 від «25» червня 2024 року

завідувач кафедри (підпис)
д.філол.н., проф. Ірина СМУЩИНСЬКА

КИЇВ
2024

Анотація

Бакалаврська робота присвячена дослідженню особливостей відтворення експресивно забарвленої лексики в українському перекладі іспанської кінострічки "A través de mi ventana" («Крізь моє вікно»). Метою роботи є дослідження шляхів передачі експресивно забарвленої лексики в дубльованій українськомовній версії іспанської кінострічки "A través de mi ventana" ("Крізь моє вікно"). Матеріалом дослідження стали оригінальний кінотекст фільму «Крізь моє вікно» ("A través de mi ventana"), а також його український дубляж, виконаний студією «Postmodern». Для успішного досягнення поставленої мети у теоретичному розділі ми поставили ряд завдань, серед яких: проаналізувати міру і способи відтворення експресії в дубляжі як виді аудіовізуального перекладу, порівняти характеристики експресивно забарвленої лексики в іспанській та українській мовах, проаналізувати експресивно забарвлену лексику в кінострічці та визначити способи перекладу експресивно забарвленої лексики в українськомовному дубляжі.

У практичному розділі роботи ми перейшли до практичного аналізу способів перекладу лексики з первинною експресивною семантикою та контекстуальної експресивної лексики у фільмі «Крізь моє вікно» ("A través de mi ventana").

У результаті нашого аналізу основними техніками перекладу емоційно-оцінної лексики було визначено дослівний переклад зі збереженням експресивності, синонімічний підбір відповідника сленгового реєстру та прийом генералізації. Ми визначили, що переклад експресивної лексики в дубляжі є важливим аспектом, що визначає якість й ефективність кінопродукції. Успішний переклад експресивної лексики забезпечує адекватну передачу емоційного та стилістичного навантаження оригіналу, роблячи фільм доступним і цікавим для української аудиторії.

Ключові слова: *техніки перекладу, перекладацькі трансформації, експресивно забарвлена лексика, дубляж.*

Annotation

The bachelor's thesis is devoted to the study of the peculiarities of reproducing expressive vocabulary in the Ukrainian translation of the Spanish film "A través de mi ventana" («Through My Window»). The purpose of the study is to investigate the ways of conveying expressive vocabulary in the dubbed Ukrainian version of the Spanish film "A través de mi ventana" («Through My Window»). The research material was the original film text of the movie "A través de mi ventana" as well as its Ukrainian dubbing by the Postmodern studio. To successfully achieve this goal, in the theoretical section, we set some tasks, including analyzing the extent and ways of reproducing expression in dubbing as a type of audiovisual translation, comparing the characteristics of expressive vocabulary in Spanish and Ukrainian, analyzing expressive vocabulary in the film and to determine the ways of translating expressive vocabulary in Ukrainian dubbing.

In the practical section of the work, we proceeded to a practical analysis of the ways of translating vocabulary with primary expressive semantics and contextual expressive vocabulary in the movie "A través de mi ventana".

As a result of our analysis, the main techniques for translating emotional and evaluative vocabulary were identified as literal translation with preservation of expressiveness, synonymous selection of a slang register, and generalization. We have determined that the translation of expressive vocabulary in dubbing is an important aspect that determines the quality and effectiveness of film production. Successful translation of expressive vocabulary ensures adequate conveyance of the emotional and stylistic load of the original, making the film accessible and interesting for the Ukrainian audience.

Keywords: *translation techniques, translation transformations, expressive vocabulary, dubbing.*

ЗМІСТ

ВСТУП	5
РОЗДІЛ I. ПОНЯТТЯ ЕКСПРЕСИВНОСТІ В АУДІОВІЗУАЛЬНОМУ ПЕРЕКЛАДІ	
1.1 Міра і способи відтворення експресивності в дубляжі як види аудіовізуального перекладу	8
1.2 Характеристика експресивної лексики в українській та іспанській мовах...	13
1.3 Способи перекладу експресивно забарвленої лексики в дубляжі	20
Висновки до I розділу	28
РОЗДІЛ II. ВІДТВОРЕННЯ ЕКСПРЕСИВНОЇ ЛЕКСИКИ В УКРАЇНСЬКОМУ ПЕРЕКЛАДІ КІНОСТРІЧКИ A TRAVÉS DE MI VENTANA («КРІЗЬ МОЄ ВІКНО»)	30
2.1. Кінострічка A través de mi ventana («Крізь моє вікно») та її характеристики.	30
2.2. Способи перекладу лексики з первинною експресивною семантикою	31
2.3. Способи перекладу контекстуальної експресивної лексики	34
Висновки до II розділу	39
ЗАГАЛЬНІ ВИСНОВКИ	41
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ	45
RESUMEN	50

ВСТУП

Людське мовлення, як і вся мовна система, відображає нашу здатність відчувати, надавати оцінку та виражати емоції. Це вираження стає можливим завдяки різноманітним стилістично забарвленим мовним засобам, зокрема експресивно маркованим одиницям, які передають наші думки та почуття за допомогою різних інтерпретацій слів. Протягом багатьох років тема експресії та експресивності приваблює науковців через увагу до мови як засобу розкриття індивідуальності мовця, що проявляється в його оцінних та емоційних судженнях, але також і як засобу впливу на реципієнта через її прагматичний характер. Особливу цінність отримує експресивна лексика у контексті кінематографу, який, як нам усім відомо, є потужним інструментом впливу на свідомість людей, де вона стає ключовим інструментом передачі емоцій та настрою. Відтак, переклад цієї лексики іншими мовами виявляється складним завданням, бо він не обмежується простими словесними еквівалентами, а вимагає збереження стилістичних відтінків оригіналу.

Постановка та розв'язання проблеми, пов'язаної з дослідженням експресивно маркованої лексики особливо в контексті кінематографу набуває значущості. З урахуванням того, що аудіовізуальний переклад в Україні почав активно розвиватися відносно недавно та його попит тільки зростає, відзначаємо актуальність даного дослідження. Серед вітчизняних і зарубіжних вчених, які досліджували аудіовізуальний переклад, відзначаємо О. Борисову, Н. Матківську, Т. Журавель, Н. Бухольца, А. Сербана, Н. Баумгартена, М. Мера, К. Діаза, Дж. Бурстона, К. Плантінга тощо. Однак, незважаючи на науковий ажіотаж, тема кінофільмів лишається досі невивченою. Під час аналізу було відзначено, що проблематиці перекладу експресивної маркованості у фільмах не приділено достатньо належної уваги, що позначилося на вкрай малому обсязі наукових праць, присвячених цій темі. Так, тема експресії в аудіовізуальному перекладі представлена в поодиноких роботах Т. Крисанової, І. Шевченко. Це

вкотре підкреслює необхідність розвитку українського дослідницького потенціалу в цьому контексті.

Мета дослідження полягає в аналізі шляхів передачі експресивно забарвленої лексики в дубльованій українськомовній версії іспанської кінострічки "A través de mi ventana" ("Крізь моє вікно").

Завдання дослідження:

- проаналізувати міру і способи відтворення експресії в дубляжі як виді аудіовізуального перекладу;
- порівняти характеристики експресивно забарвленої лексики в іспанській та українській мовах;
- проаналізувати експресивно забарвлену лексику в кінострічці "A través de mi ventana";
- визначити способи перекладу експресивно забарвленої лексики в українськомовному дубляжі цього фільму.

Об'єктом дослідження є експресивно забарвлена лексика у контексті аудіовізуального перекладу, зокрема дубляжу.

Предметом дослідження є способи адекватної передачі експресивної лексики в перекладі з іспанської мови на українську мову фільму ("A través de mi ventana" («Крізь моє вікно»)).

Матеріалом дослідження є оригінальний кінотекст фільму «Крізь моє вікно» ("A través de mi ventana"), а також його український дубляж, виконаний студією «Postmodern».

Для вирішення поставлених завдань в роботі використовуються такі **методи:** аналізу, синтезу інформації, спостереження, узагальнення, вибірки, систематизації та класифікації, порівняння.

Наукова новизна роботи полягає в аналізі лексичних засобів вираження експресії в іспанській мові та їх інтерпретації в українському перекладі на матеріалі кінофільму «Крізь моє вікно» ("A través de mi ventana").

Практична цінність результатів дослідження дозволить краще зрозуміти складнощі та виклики, з якими зіштовхуються перекладачі при відтворенні експресивної лексики та полягає у можливості використання як додатковий ресурс у вивченні дисциплін перекладацького спрямування.

Структура роботи. Робота складається зі вступу, двох розділів, висновків до кожного розділу, загальних висновків, списку використаних джерел у кількості 41. Загалом 43 сторінки тексту. Для експериментального дослідження було відібрано 103 приклади експресивно забарвленої лексики.

РОЗДІЛ І. ПОНЯТТЯ ЕКСПРЕСИВНОСТІ В АУДІОВІЗУАЛЬНОМУ ПЕРЕКЛАДІ

1.1. Міра і способи відтворення експресивності в дубляжі як виді аудіовізуального перекладу

Кіно вважається одним із найвпливовіших засобів масової інформації. Сучасні компанії в медіа-просторі стежать за емоційним станом глядачів та навперебій змагаються, щоб «запам'ятатися» саме своїм фільмом та зібрати якомога більше переглядів власних творінь. Теоретики кіно акцентують увагу на важливості емоцій у сприйнятті фільмів, визначаючи, що саме вони є ключовим фактором для успіху касових стрічок.

Кіно включає доволі велику кількість реципієнтів, оскільки має п'ять каналів розповсюдження: кінотеатри, телебачення, відео, DVD та Інтернет. Власне сам переклад фільмів вже давно є запорукою масштабної міжнародної дистрибуції кінострічок як товару [30, с. 19]. За останні роки завдяки цифровій революції аудіовізуальна індустрія розвинула широкий плацдарм для активної діяльності, що, у свою чергу, дало можливість перекладу аудіовізуальної продукції розвиватися як окремій професійній сфері. Натомість цим напрямком зацікавилися науковці Díaz C. J. [32], Gambier Y. [34], Gottlieb H. [35], Luyken G. M. [37] з метою подальших наукових теоретичних досліджень.

Оскільки кінофільм переглядає необмежена кількість людей у різний час, кінодискурс варто розглядати як актуальний зріз сприйняття реальності, тривалий соціальний діалог, в якому реалізуються різні категорії сприйняття, зокрема час, простір, минуле, майбутнє, свобода, право, влада, любов тощо [15, с. 87]. Зазначимо, що саме молодіжні фільми є сферою досліджень, що створює особливий інтерес у контексті дослідження аудіовізуального перекладу. Молодіжні фільми, як правило, торкаються таких делікатних тем, як сексуальність, насильство, злочинність і вживання наркотиків. Крім того, зображення потенційно тривожних ситуацій узгоджується з мовою, що

використовується для характеристики молоді, яка передбачає активне використання сленгу, лайки та табуйованих слів у діалогах.

Аудіовізуальний переклад обумовлює комплексне використання мультисеміотичної системи для передачі змісту через канали інформації. За дослідженнями Gottlieb Н. основними каналами інформації, які враховуються при перекладі кіно є:

- 1) вербальний аудіоканал: діалоги, закадровий голос, пісні;
- 2) невербальний аудіоканал: музика, природні закадрові звуки, звукові ефекти;
- 3) вербальний візуальний канал: субтитри, написи, що з'являються на екрані;
- 4) невербальний візуальний канал: композиція та рух зображення на екрані [35].

Дослідники Gambier Y., Díaz С. J., виділяють дві стратегії – переозвучення та субтитрування, – та більше 10 типів аудіовізуального перекладу [34]. Переозвучування в свою чергу поділяється на: аудіодескрипцію, адаптацію, вільний коментар, наратив, закадровий переклад, синхронний переклад і дубляж [32]. У цій роботі доцільно буде зупинитися на дослідженні саме дублювання.

Дубляж – це тип міжмовного аудіовізуального перекладу, при якому оригінальна звукова доріжка повністю замінюється на доріжку цільовою мовою, щоб зробити фільм зрозумілим для аудиторії, яка не володіє мовою оригіналу. Díaz С. J. зазначає, що важливим аспектом дубляжу є досягнення того ж впливу на глядачів цільової мови, який має оригінальний фільм на свою аудиторію [32]. Це вимагає від перекладача адаптації тексту відповідно до лінгвостилістичних і лінгвопрагматичних норм мови перекладу. Важливою особливістю дубляжу є необхідність досягнення синхронізації між мовленням і артикуляцією акторів, темпом мови і тривалістю реплік, щоб створити ілюзію правдоподібності та реалістичності на екрані [31].

Luukken G. M. зазначає, що основна функція дубляжу полягає у створенні ілюзії, що персонажі фільму розмовляють рідною для глядачів мовою. Хоча

глядачі знають, що переглядають іноземний фільм, успішний дубляж робить цей факт непомітним. Це досягається шляхом "доместикації" (одомашнення) – адаптації діалогів до рухів і міміки акторів, що стирає іноземні характеристики оригіналу і підлаштовує його під культуру цільової аудиторії [37]. Дубляж є яскравим прикладом такого підходу, оскільки він значно видозмінює структуру оригіналу для забезпечення зрозумілості та реалістичності. Саме через цей значний вплив на структуру оригіналу дубляж, з поміж усіх видів відео-аудіо перекладу викликає багато суперечок щодо його автентичності. Деякі критики та перекладознавці вважають дубляж менш автентичним порівняно з субтитруванням, оскільки «оригінальне виконання змінюється додаванням іншого голосу» [39, с. 80]. Однак існують думки вчених, які вважають, що дубляж, на відміну від інших форм кіноперекладу, може вважатися «ідеальною» формою відтворення, наголошуючи, що лінгвістичні міркування не повинні бути єдиними критеріями оцінки перекладу. Натомість субтитрування не охоплює стільки каналів передачі інформації, що майже унеможлиблює адекватну передачу експресивного повідомлення до реципієнта.

Зазначимо, що для комплексного розуміння процесу дубляжу, важливо визначити його основні характеристики, функції та сучасні виклики.

Підсумовуючи вищезазначену інформацію, у нашому дослідженні визначаємо наступні характеристики дубляжу:

1. Заміна голосів – дубляж передбачає заміну оригінальних голосів акторів на голоси акторів дубляжу, які говорять мовою цільової аудиторії.
2. Синхронізація:
 - а) Ліпсинк (синхронізація з рухами губ) – один із ключових аспектів дубляжу – забезпечення точності синхронізації між звуком і рухами губ акторів на екрані.
 - б) Ритм та інтонація – дубляж вимагає збереження ритму, темпу та інтонації оригінального діалогу для передачі атмосфери відтворюваної сцени.

3. Акторська гра – актори дубляжу повинні не лише правильно вимовляти текст, але й передавати емоції, настрій і характери персонажів, що вимагає високої акторської майстерності.
4. Технічна складність – процес дубляжу включає не лише запис голосу, але й складні технічні процедури редагування, змішування звуку та інтеграції з оригінальним відео.

Функціями дубляжу є:

1. Доступність та залучення аудиторії.
 - А) Розширення аудиторії – дубляж робить контент доступним для ширшої аудиторії, включаючи людей, які не володіють мовою оригіналу або не можуть читати субтитри (наприклад, діти або люди з порушеннями зору).
 - В) Зручність перегляду – дубляж дозволяє глядачам повністю зосередитися на візуальних і сюжетних аспектах фільму без необхідності концентрації на субтитрах.
2. Емоційна та культурна адаптація.
 - А) Передача емоційного контексту – актори дубляжу повинні точно передавати емоції оригінальних персонажів для збереження впливу оригінального твору.
 - В) Адаптація культурних реалій – дубляж може включати адаптацію культурно специфічних елементів (жарти, ідіоми, реалії).
3. Збереження художньої цінності.
 - А) Автентичність – якісний дубляж прагне зберегти художню цінність та автентичність оригінального твору, включаючи музику, звукові ефекти та загальну атмосферу.
 - В) Креативність – процес дубляжу може включати креативні рішення, метою яких буде збереження або навіть підсилення деяких аспектів оригінального фільму.

Основними викликами дубляжу є:

- 1) Витрати та час – дубляж є більш тривалим процесом у порівнянні з субтитруванням, що може бути обмеженням для незалежних або проектів із невеликим бюджетом.
- 2) Складність перекладу – дубляж вимагає не лише лінгвістичної точності, але й врахування багатьох інших специфічних факторів, що робить його складним для реалізації.
- 3) Культурні відмінності – врахування культурних відмінностей може бути затратним процесом, особливо у тому випадку, коли оригінальний контент містить багато специфічних для певної культури елементів.

Дубляж найповніше може передати зміст оригіналу, використовуючи всі канали передачі інформації, як вербально і невербально, так і за допомогою відео та аудіо, проходячи повну адаптацію під країну реципієнта. Створюється враження, що персонажі доносять закладені сенси до цільової аудиторії саме їхньою мовою, на яку здійснений переклад, завдяки чому дублювання відтворює такий самий ефект впливу, як і оригінал.

Отже, дубляж є складним і багатограним процесом, який вимагає врахування лінгвістичних, технічних, художніх, організаційних та етичних аспектів. Попри ці виклики, дубляж залишається важливим інструментом для адаптації аудіовізуального контенту для різних мовних і культурних аудиторій, забезпечуючи їм доступ до глобального культурного надбання.

Зазначимо, що доцільне відтворення експресивності в дубляжі як виді аудіовізуального перекладу є надзвичайно важливим, оскільки вона відіграє ключову роль у передачі емоцій та характеру персонажів, збереженні атмосфери та стилю оригінального твору. Експресивність допомагає глядачам повною мірою зануритися в сюжет, співпереживати персонажам і розуміти їх мотивації та дії. Без належного відтворення експресивності дубляж може втратити важливі елементи оригінального емоційного навантаження, що зробить його менш ефективним для аудиторії. І. Шевченко наголошує, що видовище, представлене на екрані, викликає у глядача ті ж емоції, що і саме життя, а тому фільм завжди спрямований на створення певного емоційного стану глядача, специфічних

художніх емоцій [28]. Фільми здатні переносити глядача в інший світ, змушуючи його відчувати радість, смуток, страх, захоплення та інші емоції, що і робить кінематограф таким потужним засобом впливу.

Саме тому діалоги фільмів завжди відрізняються емоційним забарвленням та наповненням експресивної лексики. Використання сленгу, вульгарності, аббревіатур, вигуків, різних суфіксів, а також порушення граматичних норм побудови речень створюють живу, динамічну мову персонажів, яка відображає реальні розмови та додає автентичності. Така лексика допомагає підкреслити емоційний стан персонажів, їхні стосунки та конфлікти, а також сприяє глибшому зануренню глядача у сюжет фільму.

Крім того, експресивна лексика у фільмах використовується для передачі культурних особливостей, соціальних відносин та характерних рис персонажів. Вона може відображати соціальний статус, вік, освіту, професію та навіть емоційний інтелект героїв, роблячи їх більш зрозумілими та близькими глядачеві. Емоційне забарвлення діалогів також сприяє створенню напруженості, гумору або драматичності, що є важливими елементами кінематографічного мистецтва.

Таким чином, відтворення експресивності у діалогах фільмів є невід'ємною частиною кіномистецтва, яка значною мірою визначає емоційний вплив фільму на глядача та його здатність сприймати й інтерпретувати події, представлені на екрані.

1.2 Характеристика експресивної лексики в українській та іспанській мовах

Семантичне поле тексту кінофільму є результатом праці цілої групи людей: продюсерів, сценаристів, режисерів, тощо, в основі якої лежить авторський задум. Експресивність у кінодискурсі – це засіб впливу, який використовує автор для досягнення комунікативних цілей спілкування, адже головною метою кінофільмів є не просто передача інформації, а виклик конкретних емоцій у глядачів [15]. Наприклад, гнів, страх, сум, відраза, чи

радість, захоплення. Існують також кіножанри, які спрямовані саме на переживання глядачем «емоційного сплеску»: фільм жахів, бойовик, тріллер [15]. Реалізація експресивного аспекту екранного тексту спрямована на те, щоб глядач отримав емоційний заряд, почав співпереживати тому, що відбувається на екрані.

Експресивну функцію виконує шар лексики для позначення суб'єктивних станів, вираження емоцій, почуттів, настрою та оцінки. Мотив її використання полягає у наданні мові емоційного забарвлення, інтенсивності, виразності, що допомагає мовцям висловлювати свої почуття та доносити оцінне ставлення до реципієнта. Таким чином, експресивність виступає як важливий засіб увиразнення мовлення та впливу на аудиторію.

Хоча мовознавці, зокрема Чабаненко В., Бойко Н., Коломієць І. вивчали категорію експресивної лексики, їх думки різняться, а тому немає чіткої термінології, яка б точно описувала це явище. Експресивність залишається предметом внутрішніх суперечностей і дискусій в рамках лінгвістичної інтерпретації [2].

Зазначимо, що експресивність варто трактувати як семантико-стилістичну категорію, яка виявляється в смисловій моделі слова за рахунок різних складових, що входять до денотативного, конотативного або образного макрокомпонента, у зв'язку з якими вона визначається та аналізується [4, с. 30]. Денотативне значення залишається незалежним від мовця та умов комунікації, тоді як конотативне значення має пряму залежність. Саме конотація включає оцінний, експресивний, емоційний та стилістичний компоненти. Значення слова може мати конотативні компоненти повністю або частково. Експресивність мови ще залежить від кількох факторів: намірів мовця, очікувань і знань слухача, а також мовного і соціального контексту.

І. Коломієць стверджує, що «експресивність – це виразно-зображувальна якість мовлення, інтенсивна (підкреслена) виразність; здатність мовної одиниці передавати експресію, властивість підсилювати логічний та емоційний зміст висловлювання, засіб інтенсифікації виразності мовного знаку, засіб

суб'єктивного увиразнення мови» [13, с. 19]. На думку В. Пилипчук, експресія – це «виражально-зображальні якості мовлення, що відрізняють його від звичайного (або стилістично нейтрального) і надають йому образності та емоційного забарвлення» [21, с. 67]. С. Єрмоленко стверджує, що експресія – це виразність, це те, що передбачає вираження нетривіального змісту [9]. Г. Колесник наголошує: особливістю в експресії «те, що протиставляється стандарту, марковане, характерне» [12, с. 93].

Основне завдання експресивності – це стимулювання суб'єктивного ставлення до висловленого. Від імені мовця чи автора посилення, виділення, акцентування висловлювання, відступ від мовного стандарту, привернення уваги, вираження почуттів і емоцій, надання висловлюванню емоційної сили, оцінювання, досягнення образності та створення естетичного ефекту. Натомість з боку глядача це посилення уваги, співпереживання, виникненні емоцій і почуттів, збудження уяви.

Деякі дослідники вважають, що хоча експресивність частково перетинається з емоційністю та авторською оцінкою, ці поняття не є тотожними. Емоційність супроводжує експресивність у її широкому розумінні.

Схильність до експресивності в мовленні породжує мовну категорію експресії. Експресія ототожнюється з певною інтенсифікацією вираження сказаного.

На думку В. Власенко, «треба чітко розмежовувати поняття “експресія” та “експресивність”. Експресія – це підсилення (інтенсифікація, збільшення) виразності. А експресивність – це підсилена (інтенсифікована, збільшена) виразність, така соціально і психологічно мотивована властивість мовного знака, яка деавтоматизує його сприйняття, підтримує загострену увагу, активізує мислення, викликає почуттєву напругу слухача» [7].

Реалізація експресивності здійснюється мовною одиницею, яка має назву експресема. Експресивно маркована лексика властива одиницям усіх рівнів мовної структури, вона сприяє деавтоматизації висловлювання та привертає увагу до відтінків думок і емоційних оцінок сказаного [1, с. 5].

Є. Ангерчік зазначає, що мовні засоби вираження експресивності включають наступні елементи:

- фонетико-фонологічні (керування темпом та ритмом, використання фонетичних особливостей певних стилів мовлення чи діалектів, інтонаційні коливання, на які багата японська мова);
- лексичні (наприклад, поняття, що безпосередньо містять експресивний чи оцінний компонент);
- морфологічні (додавання інтенсифікуючих афіксів);
- синтаксичні (синтаксичні конструкції та зміни в синтаксичній структурі речень, наприклад зміна порядку слів, повтори, окличні та риторичні речення);
- словотворчі (включають різні процеси словотвору, такі як основоскладання чи редуплікація) [1].

Наголосимо, що експресивна лексика як особливе та специфічне явище досліджувалася з різних поглядів. Так, В. Русанівський, Л. Ставицька, В. Чабаненко досліджували експресивну лексику із соціолінгвістичного погляду; М. Жовтобрюх, Л. Жаркова, Г. Сагач – лексикологічного; С. Єрмоленко, Н. Сологуб, А. Мойсієнко – національно-культурологічного; В. Калашник, В. Ковальов, В. Чабаненко – стилістичного.

Якщо нейтральна лексика передає об'єктивну інформацію про світ, то експресивна лексика відображає суб'єктивне ставлення мовця, засноване на його емоційних реакціях. Ці два шари лексики відрізняються за функціями, які виконують їх одиниці: номінативна, номінативно-експресивна, експресивно-номінативна та експресивна (залежно від того, яка функція виходить на передній план та домінує). Крім того, ці шари лексики протиставляються на основі семантики, що сприяє їх чіткому розрізненню у мові.

Дослідник П. Селігей запропонував поділ просторічної лексики на дві групи – літературну (експресивну) і нелітературну (неекспресивну). При модифікації експресивної лексики, представлені нормативними розмовно-діалектними елементами, необхідно враховувати чітко виражені

соціолінгвістичні фактори, для яких важливими будуть наступні соціолінгвістичні аспекти спілкування:

1) приналежність учасників комунікації (вікова, професійна, освітня тощо);

2) комунікативна ситуація (невимушена, неофіційна);

3) фізичний і психологічний стан учасників спілкування у процесі самої комунікації;

4) мета спілкування (емоційне оцінювання подій, осіб, об'єктів; вплив на слухача: передача суб'єктивного ставлення до окремих фрагментів картини світу; необхідність виразити емоції і почуття через призму власного «я» тощо);

5) національність комунікантів (особливості менталітету, ціннісні пріоритети, соціологізовані критерії оцінки тощо [26].

Дослідниця С. Помирча підкреслює, що основними критеріями виділення нейтральних та експресивних лексичних одиниць на семантичному рівні є:

1) домінантна функція слова (номінативна чи експресивна);

2) особливість семантичної структури (відсутність/наявність конотативного та образного макрокомпонентів);

3) відсутність/наявність формальних показників експресивності;

4) відсутність/наявність впливу контекстуально пов'язаних слів на семантичний план лексеми;

5) специфіка словникових тлумачень (відсутність/наявність метамовних лексем і висловів, що інформують про домінування емотивно-оцінних елементів, а також власне експресивних та стилістичних ремарок чи їхніх поєднань) [22].

А. Бурячок уперше в українському мовознавстві дослідив особливості вживання оцінної лексики в усному літературному мовленні. На думку вченого, до емоційно-оцінної лексики належать вигуки, звертання, слова із суфіксами зменшеності, пестливості, згрубілості та ін. [6, с. 77].

С. Бибикив зазначає, що розмовна лексика містить емоційно-оцінні, експресивні лексеми [3, с. 61]. Дослідниця вважає, що саме діалектизми,

жаргонізми, сленг, суржик варто зараховувати до лексики розмовної мови [3, с. 61].

Н. Бойко класифікує емоційно-експресивну лексику, що функціонує в мовленні художніх творів, за трьома ознаками:

а) слова, емоційність, експресивність, оцінність та почуттєвість у яких закладена в первинній (прямій, основній, номінативній) семантиці, тобто йдеться про інгерентну (внутрішню) емоційність та експресивність;

б) слова, у яких додаткові конотативні відтінки значень реалізуються в певному контексті. Такі значення є вторинними, похідними, зазвичай вони реалізуються в процесі переносного вживання (наприклад, у метафоричних конструкціях) та функціонують виключно в певному контекстуальному оточенні;

в) слова, які в контексті художнього твору реалізують значення, що не закріплені в словниках та не представлені в лексико-семантичних варіантах. Така емоційно-експресивна лексика є носієм образно-асоціативних сем, що реалізуються тільки в межах певного контексту, тобто йдеться про оказіональну, індивідуально-авторську емоційно-експресивну лексику, яка є результатом авторського суб'єктивного бачення, оцінки й відтворення світової картини, тобто йдеться про адгерентну експресивність [4, с. 50].

Саме перші дві ознаки зазначеної класифікації ми візьмемо за основу у процесі формування практичної частини дослідження.

Отже, оскільки експресивна лексика представлена значним набором мовних одиниць, які мають у своєму значенні певну оцінку, здатні виразити почуття, настрої, і є постійно активними у використанні, на сьогодні не існує єдиної класифікації експресивної лексики. Лінгвісти пропонують різні підходи до її класифікації, виходячи з різних критеріїв, таких як семантичні, функціональні, стилістичні та інші особливості.

Оскільки дане дослідження концентрує свою увагу на експресивно забарвленій лексиці, важливо розглянути її детальніше в контексті порівняння використання в українській та іспанській мовах. Найявний пласт експресивної

лексики української та іспанської мов є результатом тривалого розвитку, зумовленого як власне мовними, так і позамовними чинниками. У нашому дослідженні лексика української та іспанської мов поділяється на декілька груп, кожна з яких має свої специфічні особливості і функції.

Емоційно забарвлені слова – мовні одиниці, що передають почуття та настрої, виражають емоції: радість, сум, гнів, здивування та інші емоційні стани. Наприклад, *alegre* (радісний), *triste* (сумний), *enojado* (сердитий), *feliz* (щасливий), *sorprendido* (здивований).

Оцінні мовні одиниці – слова цієї групи використовуються для вираження оцінки, думки або ставлення до певних явищ, осіб або подій: *horroroso* (жахливий), *destacado* (видатний), *insignificante* (нікчемний). Т. Космеда розрізняє сенсорні й абсолютні оцінки [14, с. 134]. Сенсорні оцінки є гедоністичними, адже визначають те, що нам подобається і психологічними – інтелектуальними й емоційними. Абсолютна оцінка виражає естетичні й етичні цінності суспільства. Крім того, оцінка може бути також нейтральною. Саме її німецький вчений Улл Фікс називає її раціональною. Існують такі експресиви, що використовуються для зафіксування незвичайних або особливих явищ або для вираження інтенсивних почуттів особи, наприклад: білоручка, бородань, донжуанство, базікати, чимчикувати; у переносному ягідка, ангел, кадр, жук, п'явка, шакал та ін. (про людину) [4].

Сленг – є невід'ємною частиною експресивної лексики, особливо в молодіжному середовищі. Слова цієї групи використовуються для створення неформальної атмосфери, вираження групової ідентичності або з метою додавання жвавості та специфіки – *чувак*, *тусити*, *запара*. Іспанський сленг може значно відрізнитися залежно від регіону, а також країни. Наприклад, мексиканський сленг ("*chido*" - крутий, "*güey*" - хлопець/чувак) значно відрізняється від сленгу в Іспанії ("*guay*" - крутий, "*tío*" - хлопець/чувак).

Фразеологізми та ідіоми – група включає стійкі вирази, які мають метафоричне значення і використовуються для додання мові додаткових смислових відтінків. Наприклад, *з'їсти собаку* (мати великий досвід), *ловити гав*

(неуважно дивитися) тощо. С. Пташник наголошує, що введення у розмову фразеологізмів обумовлено бажанням посилити експресивність мови, додати їй жартівливого та іронічного забарвлення, образності, емоційності [24, с. 15]. Українські фразеологізми досить часто базуються на культурних і історичних реаліях. Наприклад, *"піймати вітра в полі"* (даремно шукати щось), *"тягти лямку"* (важко працювати). Іспанські ідіоми також часто пов'язані з культурою та історією. Наприклад, *"a ojo de buen cubero"* (робити щось "на око", без точних вимірювань), *"dar en el clavo"* (попасти в ціль).

Словозміни. В українській та іспанській мові експресивно забарвлена лексика часто включає використання зменшувальних та збільшувальних суфіксів, що додають емоційне забарвлення до слів, наприклад *hormigueta*, *relojazo*, в українській *будиночок*, *кулачище*.

Використання **стилістичних засобів**, таких як метафори, гіперболи та алегорії, є поширеним для вираження емоцій, надання оцінки чи вираження ставлення до чогось. Метафоризація допомагає створювати яскраві образи та передавати складні емоції. С. Помирча зазначає, що «несподіване вживання певної лексичної одиниці, її функціональне переміщення з однієї сфери до іншої виступає потужним стимулом експресивності» [22, с. 130].

Отже, українська та іспанська мови мають багато спільного у використанні експресивної лексики, але існують і відмінності у їхніх засобах вираження, що залежать від культурних, історичних та соціальних умов, в яких вони розвивалися.

1.3. Способи перекладу експресивно забарвленої лексики в дубляжі

Переклад є надзвичайно важливим зв'язком між різними культурами, явищем, що полегшує передачу знань і розуміння з однієї мовної системи в іншу. Це складний і багатогранний процес, який має передати правильне значення з вихідної мови на цільову мову. Тож переклад вимагає просунуте володіння як вихідною, так і цільовою мовами, включаючи граматику, синтаксис, лексику та культурні нюанси. Саме перекладачі відіграють ключову роль у подоланні

мовних і культурних розривів, які існують у нашому глобалізованому світі. Їхня робота – складний, багатогранний процес, який вимагає не лише знання мови, а й глибокого розуміння культур, з яких вони перекладають і на які перекладають. Однією з ключових особливостей роботи перекладача є необхідність передати суть і нюанси вихідного тексту, адаптувавши його до мовних і культурних норм цільової аудиторії. Це передбачає дотримання тонкого балансу між збереженням вірності оригінальному повідомленню та його доступністю і зрозумілістю для нової аудиторії. Робота перекладача виходить за рамки простого перетворення слів з однієї мови на іншу; вона вимагає глибокого розуміння мови оригіналу та мови перекладу, а також здатності передати не лише слова, але й наміри, емоції та культурні нюанси, закладені в тексті. Саме цей динамічний процес робить роботу перекладачів такою важливою для забезпечення ефективної комунікації в нашому різноманітному та взаємопов'язаному світі. «Перекладач - це читач, який бере текст однією мовою, письменник, який створює новий текст іншою, і критик, який оцінює результат. Більше того, на переклад може впливати особиста психологія, культурна психологія або і те, і інше» [40].

Переклад експресивної лексики в дубляжі є складним завданням, оскільки важливо не тільки передати зміст, але й зберегти емоційне та стилістичне забарвлення оригіналу. У даному випадку варто говорити про кінопереклад як особливий вид художнього перекладу. Звісно, переклад кінотексту має багато спільних ознак із перекладом художнього тексту, оскільки обидва види перекладу вимагають творчого підходу та глибокого розуміння оригінального матеріалу. В обох випадках перекладач повинен зберегти атмосферу та настрої твору, передаючи його зміст у зрозумілий та емоційно насичений спосіб. Перш за все, як у кінотексті, так і в художньому тексті, важливо дотримуватися стилістичних особливостей оригіналу. Це може включати специфічний вибір слів, тональність, ритм та мелодику мовлення. Стил є важливою частиною твору, яка допомагає створити його унікальну атмосферу та характер, тому його збереження в перекладі є ключовим завданням. Також обидва види перекладу

потребують уважного ставлення до культурних контекстів. Часто в текстах присутні культурно специфічні елементи, які можуть бути незрозумілими або недоречними для аудиторії іншої культури. Перекладач повинен знайти еквіваленти або адаптувати елементи таким чином, щоб вони були зрозумілими та прийнятними для цільової аудиторії, не втрачаючи при цьому оригінального сенсу. Крім того, переклад кінотексту, як і художнього тексту, повинен передавати емоції та настрої персонажів. Це вимагає глибокого розуміння їхніх характеристик, мотивацій та взаємовідносин. Успішний переклад зможе зберегти ці аспекти, забезпечуючи, щоб глядач міг повною мірою відчувати емоційний вплив твору.

Досягти успішного перекладу можна лише завдяки правильному використанню перекладацьких трансформацій, які А. Козачук визначає як «прийоми логічного мислення, за допомогою яких ми розкриваємо значення іншомовного слова в контексті і знаходимо йому відповідність, яка не збігається зі словниковим» [11]. За визначенням, представленим у лінгвістичній енциклопедії О. Селіванової, трансформація – основа більшості прийомів перекладу, яка полягає в зміні формальних (лексичні або граматичні трансформації) або семантичних (семантичні трансформації) компонентів вихідного тексту при збереженні інформації, призначеної для передачі [25].

Важливо зазначити, що на сьогодні існує значна кількість класифікацій перекладацьких трансформацій, запропонованих різними авторами, адже одні дослідники фокусуються на лінгвістичних аспектах, інші – на прагматичних або культурних відмінностях між мовами. Це різноманіття підходів відображає складність і багатогранність процесу перекладу, де кожна ситуація вимагає індивідуального підходу і вибору найбільш адекватної трансформації. Перекладацькі трансформації включають такі методи, як транскрипція, транслітерація, калькування, лексичні та граматичні заміни, перестановка частин речення, додавання чи вилучення елементів, антонімічний переклад та інші прийоми. Кожен з цих методів має свої переваги і обмеження та

використовується залежно від контексту і цілей перекладу. Наприклад, транскрипція і транслітерація дозволяють зберегти звучання оригінального слова, але можуть не передавати його смислового навантаження. Калькування передбачає дослівний переклад елементів слова або фрази, що може бути ефективним, але іноді призводить до втрати стилістичних особливостей. Лексичні та граматичні заміни дозволяють адаптувати текст до мовних норм і реалій цільової мови, зберігаючи при цьому змістовне наповнення.

Застосування перекладацьких трансформацій потребує від перекладача високого рівня компетентності, знання як вихідної, так і цільової мов, а також культурних і соціальних контекстів обох мовних спільнот. Лише за таких умов можна досягти максимально точного і адекватного перекладу, який збереже зміст, форму та експресивність оригінального тексту.

Найпоширенішою вважається класифікація технік перекладу, запропонована Моліною та Альбіром [38, с. 498]. Вона включає адаптацію, запозичення, кальку, компенсацію, лексико-семантичні зміни, лінгвістичне скорочення, прямий переклад, еквівалентність тощо.

О. Селіванова зазначила, що найпростіша класифікація технік перекладу включає чотири компоненти – перестановку, заміну, додавання, опущення [25, с. 545].

А. Козачук запропонував ідею про дві групи технічних прийомів, які використовуються під час перекладу:

1) прийоми прямого перекладу – дослівний переклад, калькування, запозичення;

2) прийоми непрямого перекладу – еквіваленція (передача змісту попереджувальних написів, прислів'їв, афоризмів іншими словами), транспозиція (заміна однієї частини мови іншою), адаптація (заміна деталей

історії, що повідомляється, іншими), модуляція (зміна присутньої точки зору) [11].

Особливим типом перекладу є кінопереклад, орієнтований у першу чергу на конкретний вид перекладу. Г. Кузенко визначає наступні вимоги та завдання кіноперекладу:

1. Мультидисциплінарність – кінопереклад поєднує елементи літературного, технічного та сценічного перекладу. Перекладач має враховувати не лише текстовий контент, а й візуальні та звукові аспекти фільму.
2. Стислість та лаконічність – у кіноперекладі важливо зберігати стислість, оскільки текст повинен відповідати тривалості репліки персонажа на екрані. Це вимагає вміння передати зміст стисло і лаконічно.
3. Звукова та візуальна синхронізація – переклад має бути синхронізований зі звуковими ефектами та рухами губ акторів, що накладає додаткові обмеження на вибір слів і побудову речень.
4. Емоційне та культурне забарвлення – кінопереклад повинен зберігати емоційне та культурне забарвлення оригіналу. Це означає, що перекладач має не лише добре володіти мовою, а й розуміти культурні контексти обох мов.
5. Адаптація до цільової аудиторії – переклад фільмів повинен враховувати особливості цільової аудиторії, зокрема адаптацію культурних реалій, жартів та інших елементів, які можуть бути незрозумілими або неактуальними для глядачів.
6. Різноманітність жанрів та стилів – перекладачі кіноперекладу працюють з різними жанрами, від комедій до драм, що вимагає гнучкості і вміння адаптувати стиль перекладу відповідно до жанрових вимог.
7. Співпраця з іншими фахівцями – процес кіноперекладу часто включає тісну співпрацю з режисерами, акторами дубляжу та іншими учасниками виробництва фільму, щоб досягти найбільш точного і природного результату [16].

Існують чотири основні види перекладу фільмів: дубляж, субтитрування, синхронізація і закадровий переклад. Специфіка дубляжу полягає в підготовці перекладу, який забезпечує синхронізацію між артикуляцією акторів і відеорядом, а також дотримання темпу та тривалості реплік. Таким чином, основним принципом дубляжу є синхронність.

Базуючись на аналізі різних класифікацій технік перекладу [11, 25, 38], у нашому дослідженні основними способами перекладу експресивної лексики в дубляжі визначаємо:

1. Калькування. Воно полягає в дослівному перекладі елементів слова чи фрази з однієї мови на іншу. Цей спосіб може бути ефективним у випадках, коли експресивність в оригіналі досягається за рахунок незвичайних словосполучень фразеологізмів або метафор, зрозумілих в обох культурах. Наприклад, фраза *"hacer castillos en el aire"* може бути перекладена як *"будувати повітряні замки"*, що зберігає ідіоматичне значення та емоційне забарвлення.
2. Смысловий розвиток, або модуляція, що фокусується на передачі змісту та емоційного забарвлення оригіналу, а не на дослівному перекладі. Це один із найбільш ефективних способів передачі експресивної лексики, оскільки дозволяє адаптувати висловлювання відповідно до культурних та мовних норм цільової аудиторії. Наприклад, українським еквівалентом висловлювання *"¡No te jodas!"*, що є досить грубим виразом здивування чи обурення, слугує *"Та ти жартуєш!"* або *"Та ви що!"*, в залежності від контексту і тону сцени.
3. Адаптація передбачає зміну оригінального тексту таким чином, щоб він звучав природно в контексті цільової мови і культури. Це може включати заміну реалій оригінальної культури на еквіваленти в культурі перекладу, або навіть зміну структури фрази для збереження її експресивності. Наприклад, іспанське *"¡Qué pasada!"* (вираз здивування або захоплення)

може бути адаптовано як *"Класно!"* або *"Неймовірно!"* в українському перекладі.

4. Використання синонімів та емотивних слів. Для збереження експресивного забарвлення перекладачі використовують синоніми та емотивні слова, які найкраще передають емоційний стан персонажів. Наприклад, вигук персонажа *"¡Estoy harta!"* (висловлювання великої втоми або роздратування) можна перекласти як *"Мене дістало!"* або *"З мене досить!"*.
5. Збереження стилістики. Залежно від стилю оригіналу, перекладач може намагатися зберегти або адаптувати стилістичні особливості. Якщо оригінальний текст має високо стилізовану або розмовну мову, перекладач може застосовувати аналогічні засоби в цільовій мові для збереження стилістичної відповідності. Наприклад, фрази, що використовуються під час інтимних або особистих моментів, також потребують уважного перекладу. Наприклад, *"Me encantas"* може бути перекладено як *"Я в захваті від тебе"* або навіть *"Я тебе обожаю"* в залежності від інтонації і контексту. Представлений переклад зберігає емоційну насиченість оригінальної фрази. Зазначимо, що емоції розчарування, гніву та смутку є також частотними. Так, наприклад, коли персонаж переживає розчарування, він може вигукнути *"¡Qué desastre!"* – *"Який жах!"* або *"Яка катастрофа!"*, враження – *"¡No puede ser!"* – *"Не може бути!"* або *"Це неможливо!"*, що передає емоційне забарвлення оригінальної фрази.
6. Транскрипція або транслітерація – використання оригінального слова з невеликою адаптацією під український регістр, однак є . Наприклад, іспанське *"eu"* може бути транскрибоване як *"гей"*, *"¡Guaui!"* – як *"Вау!"*. Часто такими способами також передають реалії, імена.
7. Заміна культурно специфічних реалій. У випадку, якщо експресивна лексика пов'язана з конкретними культурними реаліями, їх можна

замінити на аналогічні поняття в іспанській культурі. Наприклад, український вигук "*о Боже!*" можна замінити на "*¡Dios mío!*" або "*¡Madre mía!*".

8. Додавання / опущення – це перекладацька техніка, що полягає у включенні додаткових елементів або у видаленні частини оригінального тексту з метою досягнення кращого збігу або виразності у перекладі.

Звісно, що наведені приклади є простими, однак, загалом переклад експресивної лексики в дубляжі є складним процесом, що вимагає від перекладача не лише мовних знань, але й чутливості до культурних та емоційних нюансів. Застосування різних способів перекладу, таких як смисловий переклад, адаптація, використання синонімів та емотивних слів, допомагає зберегти емоційне забарвлення оригіналу та зробити переклад природним і зрозумілим для цільової аудиторії.

ВИСНОВКИ ДО I РОЗДІЛУ

Дубляж – це тип міжмовного аудіовізуального перекладу, при якому оригінальна звукова доріжка повністю замінюється на доріжку цільовою мовою, і є зрозумілою для аудиторії, яка не володіє мовою оригіналу. Основними характеристиками дубляжу є заміна голосів, синхронізація (ліпсінк, ритм та інтонація), акторська гра (передача емоцій, настрою і характерів персонажів), технічна складність (складні технічні процедури редагування, змішування звуку та інтеграції з оригінальним відео). Функціями дубляжу є доступність та залучення аудиторії (розширення аудиторії, зручність перегляду), емоційна та культурна адаптація (передача емоційного контексту, адаптація культурних реалій), збереження художньої цінності (автентичність, креативність). Основними викликами дубляжу визначаємо витрати та час, складність перекладу, культурні відмінності. На сьогодні доцільне відтворення експресивності в дубляжі як виді аудіовізуального перекладу є надзвичайно важливим завданням. Саме експресивність бере участь у формуванні емоцій та характері персонажів, збереженні атмосфери та стилю оригінального твору, допомагає глядачам повною мірою зануритися в сюжет, співпереживати персонажам і розуміти їх мотивації та дії. Без належного відтворення експресивності у дубляжі фільм втрачає важливі елементи оригінального емоційного навантаження, що зробить його менш ефективним для аудиторії.

Оскільки експресивна лексика представлена значним набором мовних одиниць, які мають у своєму значенні певну оцінку, здатні виразити почуття, настрої, і є активними у щоденній практиці спілкування, на сьогодні не існує єдиної класифікації експресивної лексики. Наявний пласт експресивної лексики української та іспанської мов є результатом тривалого розвитку, зумовленого як власне мовними, так і позамовними чинниками. У нашому дослідженні сформована власна класифікація експресивної лексики, що включає власне експресивно забарвлені слова, оцінні мовні одиниці, сленг, жаргон, фразеологізми та ідіоми, словозміни, стилістичні засоби. Використання

представленого пласту лексики створює живу, динамічну мову персонажів, яка відображає реальні розмови та додає автентичності. У практичній частині за основу ми будемо використовувати класифікацію емоційно-експресивної лексики Н. Бойко, а саме слова, емоційність, експресивність, оцінність та почуттєвість у яких закладена в первинній (прямій, основній, номінативній) семантиці, тобто йдеться про інгерентну (внутрішню) емоційність та експресивність; слова, у яких додаткові конотативні відтінки значень реалізуються в певному контексті – вторинна семантика.

Переклад є надзвичайно важливим зв'язком між різними культурами, явищем, що полегшує передачу знань і розуміння з однієї мовної системи в іншу. На сьогодні не існує єдиної класифікації перекладацьких трансформацій, адже у процесі перекладу одні дослідники фокусуються на лінгвістичних аспектах, інші – на прагматичних або культурних відмінностях між мовами. Найпоширеніші перекладацькі трансформації включають такі методи, як калькування, смисловий переклад, адаптацію, використання синонімів та емотивних слів, транскрипцію або транслітерацію тощо.

РОЗДІЛ II. ВІДТВОРЕННЯ ЕКСПРЕСИВНОЇ ЛЕКСИКИ В УКРАЇНСЬКОМУ ПЕРЕКЛАДІ КІНОСТРІЧКИ A TRAVÉS DE MI VENTANA («КРІЗЬ МОЄ ВІКНО»)

2.1. Кінострічка A través de mi ventana («Крізь моє вікно») та її характеристики

Фільм "A través de mi ventana" («Крізь моє вікно») базується на однойменному романі іспанської письменниці Аріани Годой. Твір спершу був опублікований на платформі Wattpad, де здобув любов мільйонів читачів та шанувальників. Успіх роману на Wattpad привернув увагу кіностудій, а тому було прийнято рішення щодо його адаптації для великого екрану. Процес екранізації розпочався зі співпраці між авторкою роману та сценаристами, що мали на меті зберегти настрій оригінальної історії. Режисером фільму став Марсал Форес, відомий своїм унікальним підходом до молодіжного кіно. Виробництвом фільму займалася студія Netflix, яка має великий досвід у створенні якісного контенту для молодшої аудиторії. Фільм вийшов на платформі Netflix у 2022 році і швидко здобув популярність, особливо серед підлітків і молоді, які були вже знайомі з романом [29].

Сюжет кінострічки "A través de mi ventana" розгортається навколо життя Ракель Мендес, молодшої дівчини, яка закохана в свого сусіда Ареса Гідальго. Ракель живе тихим життям, присвяченим навчанню та спостереженню за Аресом із вікна свого будинку. Вона давно мріє про те, щоб він звернув на неї увагу, але не наважується зробити перший крок. Арес Гідальго – привабливий і заможний юнак, який живе з родиною у великому будинку поруч із Ракель. Він здається недосяжним для неї, але одна випадкова подія змінює все. Одного дня Ракель виявляє, що Арес користується її Wi-Fi мережею. Це дає їй привід для знайомства і початку спілкування. Спершу їхні стосунки розвиваються на основі взаємного інтересу та спільних моментів. Ракель поступово виявляє справжню особистість Ареса, яка ховається за його зовнішньою холодністю. Вона

дізнається про його внутрішні конфлікти, проблеми у родині та справжні мрії. У процесі спілкування між ними зароджується глибоке почуття [29].

Фільм досліджує теми першого кохання, дорослішання, прийняття себе та взаємних компромісів у стосунках. Ракель і Арес стикаються з багатьма перешкодами на шляху до свого щастя, включаючи соціальний тиск, сімейні конфлікти та особисті страхи. Попри всі труднощі, герої знаходять силу, щоб подолати випробування та відкрити для себе справжню любов. Фільм завершується позитивно, залишаючи глядачів з почуттям надії і віри в можливість подолання будь-яких труднощів.

"A través de mi ventana" – це емоційно насичена історія про кохання і дружбу, яка підкорює серця глядачів своєю щирістю і реалістичністю та попри те, це молодіжний фільм, який є відмінним джерелом експресивно забарвленої лексики, яку ми збираємося дослідити.

2.2. Способи перекладу лексики з первинною експресивною семантикою

У процесі теоретичного дослідження було визначено, що експресивна лексика включає слова та вирази, призначені для вираження емоцій, настроїв, інтонаційних особливостей мовця, а також для підсилення виражальності мовлення. Базуючись на класифікації емоційно-експресивної лексики Н. Бойко, визначаємо, що до лексики з первинною емоційно-експресивною семантикою, представленої у фільмі *A través de mi ventana* («Крізь моє вікно») варто віднести емоційно-оцінні слова та сленг.

У фільмі "A través de mi ventana" («Крізь моє вікно») важливим лексичним компонентом емоційно-оцінної лексики є оцінні мовні одиниці – слова, що несуть позитивну чи негативну оцінку. Ці мовні одиниці виконують функцію не тільки передачі інформації, але й вираження ставлення персонажів до навколишнього світу, подій, людей та їхніх дій. Оцінні мовні одиниці

допомагають розкривати характер персонажів, їхні емоції та внутрішній стан, створюючи багатий і виразний емоційний фон фільму. В аналізованому фільмі простежуємо наступні типові приклади прийомів перекладу емоційно-оцінної лексики:

Eres un idiota

Як на мене ти ідіот [27]:

Тут спостерігаємо дослівний переклад, який передає ту ж експресивність для позначення негативної оцінки поведінки людини.

Un cucurucho, por favor.

Енцима, тасаño.

На морозиво вистачить?

Оце так жлоб [27]:

Перекладено з більшим відтінком експресивності за допомогою синонімічного підбору відповідника сленгового реєстру, що дає ще більшу емоційну оцінку.

Cómo babeas. ¿Y si te dejas ya de bromitas y le dices que te mueres por ella? y acabas con esta agonía, por favor.

Бідний заслинився. Годі клеїти дурня, Йоші. Зізнайся у своїх почуттях. Припини власні страждання, пор фавор [27]:

Для перекладу цього прикладу було використано декілька підходів. Автор виконав дослівний переклад дієслова "babear" – «слинитися, пускати слину» точно відтворивши експресію таким чином. У випадку з висловом "Te mueres por ella" (вмираєш за нею) - не відтворено експресію, але ідея збережена у слові "почуття" за допомогою прийому генералізації.

Вважаємо, що сленг є унікальною лексичною категорією, адже представляє собою нелітературні емоційно забарвлені слова та словосполучення, які характеризуються фамільярним стилем та які зазвичай використовуються в розмовному мовленні. Стюарт Б. Флекснер дає таке визначення сленгу: «Сленг являє собою ті слова і вирази, які використовуються різними прошарками народу і які зрозумілі йому, але, на думку більшості, не підходять для «гарного» офіційного використання їх у мові» [41]. У словнику лінгвістичних термінів за

редакцією Д. Ганича та І. Олійника запропоновано наступне визначення: сленг – це жаргонні слова або вирази, характерні для людей певних професій (моряків, художників) або соціальних прошарків [8, с. 263]. Під час аналізу експресивної лексики у фільмі *A través de mi ventana* («Крізь моє вікно»), були відмічені наступні приклади закономірностей перекладу сленгу:

"Me ha pasado una cosa muy guay.

Зі мною сталося децю круте [27]:

Найбільш поширений метод перекладу – дослівний – показаний на цьому прикладі. Лексема з позитивною конотацією *"guay"* має значення «круто» або «класно», чим і відтворена в українській мові.

Anoche fui a la discoteca y ligué con alguien.

Вчора я з деким познайомився на вечірці, вона відпад [27]:

Сленгова експресема *"ligar"* означає «фліртувати або заводити романтичні стосунки». Це приклад комунікативного перекладу, адаптації, що передбачає передачу змісту оригінального тексту таким чином, щоб він був зрозумілим і природним для цільової аудиторії. У цьому випадку перекладач адаптував іспанське речення до української мови втративши при цьому експресивність при перекладі слова *"ligar"*, однак компенсував це додаванням оцінки *"вона відпад"*.

¡Raquel! Estoy flipando.

Ракуль, ти просто розкішна [27]:

Цим прикладом ми ілюструємо, що часто сленг перекладається за допомогою прийому модуляції. Слово *"flipar"* має значення «бути здивованим або враженим». Однак, перекладацька студія вирішила тут використати прийом модуляції, змістивши фокус, але зберігши при цьому емоційну оцінку.

Зазначимо, що в аналізованому фільмі *"A través de mi ventana"* («Крізь моє вікно») використання сленгу виконує кілька важливих функцій. Ці функції включають створення автентичності персонажів (сленг допомагає створити реалістичний образ персонажів, відображаючи їхній вік, соціальний статус та

культурне середовище), відображення їхнього соціального середовища (використання сленгу показує соціальні групи та взаємодії між персонажами, підкреслюючи їхню належність до певного кола), передачу емоційного стану (сленг дозволяє точно передати емоції та почуття персонажів, що робить діалоги живими та емоційно насиченими) та зміцнення зв'язку з молодією аудиторією (використання сучасного молодіжного сленгу допомагає фільму резонувати з молодіжною аудиторією, роблячи його більш доступним та цікавим).

2.2. Способи перекладу контекстуальної експресивної лексики

Контекстуальну експресивну лексику варто трактувати як слова та вирази, які набувають емоційного та експресивного значення залежно від контексту, в якому вони використовуються. У нашому дослідженні до контекстуальної експресивної лексики зараховуємо зменшувально-пестливі слова, вигуки, фразеологізми та стилістичні засоби.

Вважаємо, що до важливих засобів відтворення експресивності належать зменшувально-пестливі суфікси, що формують демінутиви (зменшувально-пестливі форми) – слова, що виражають значення зменшення та переважно мають відтінки позитивної оцінки, пестливості (рідше – негативної оцінки й зневажливості) [25]. В іспанській мові демінутиви є важливою частиною мовного виразу, яка використовується для надання словам більшого емоційного відтінку, ласки або пестливості. Найбільш поширений суфікс для утворення демінутивів *-ito*. У фільмі *A través de mi ventana* («Крізь моє вікно») простежуємо закономірність тільки двох технік перекладу:

*Javi, **pobrecito**, no besaba tan bien.*

*А що Хаві? **Він зовсім** не вмів цілуватися [27]:*

Зазначений фрагмент тексту був перекладений з іспанської на українську мову за допомогою перекладацької техніки опущення – процес, при якому в перекладі вилучається певний мовний елемент. Мова йде про опущення в

перекладі надлишкових мовних одиниць. Незважаючи на це, вдалось передати експресію в українській мові завдяки підсиленню «зовсім».

Іншим прикладом із фільму, в якому експресію збережено завдяки дослівному перекладу, є:

¿A ver yo? ¡Déjame ver!

*Salimos **guapitos**, ¿eh?*

Та покажи ж мені!

*Ми **красунчики** [27].*

Іншою важливою групою контекстуальної експресивної лексики є вигуки – слова, які служать для вираження різних емоцій, почуттів, не називаючи їх. Як реченнєві одиниці, що є узагальнено-усвідомленими мовними знаками, вигуки передають надзвичайно широкий спектр емоцій і почуттів, які створюються не самими вигуками, а контекстуальним оточенням і відповідною інтонацією [10, с. 27]. Л. Мацько наголосила, що у живому мовленні вони безпосередньо пов'язані з темою і змістом інформації, емоціями, оцінками, настроями мовців і передаються з певною інтонацією, мімікою і жестами. У цьому комунікативному комплексі вигук сприймається слухачем як мовленнєва одиниця з певним значенням, у тому числі й стилістичним [17].

У фільмі *A través de mi ventana* ("Крізь моє вікно") простежуємо наступні способи перекладу вигуків:

"¡Maldita sea!" – "Чорт!"; "¡Proclatya!" – вираз гніву або роздратування, що вказує на сильне негативне емоційне забарвлення, яке вдалось передати використовуючи адаптацію.

"¡Madre mía!" – "Боже мій!" – вираз сильного здивування, страху, шоку, що проходить адаптацію задля правильного розуміння українською мовою та збереження тієї самої міри експресії.

"¡Guaui!" – вираз захоплення, здивування здебільшого позитивної конотації. *"¡Bau!"* передано транскрипцією, що теж нерідко застосовується

у випадку з вигуками, адже часто в нас можуть бути схожі звучання. "Оце так!", "Ого!" еквіваленти в українській мові.

Цікаво що вигуки "¡Ау!" та "¡Оуе!" часто опускаються в українському перекладі при вираженні здивування.

У прикладах вище йдеться здебільшого про тип перекладу, який можна віднести до еквівалентного перекладу з емоційною адаптацією, а також часто застосовується прийом опущення вигуків. Кожен іспанський вираз має свою власну емоційну навантаженість, і перекладач українською мовою використовує вирази, які відповідають цим емоційним відтінкам для розуміння українській аудиторії.

Зазначимо, що, хоча у фільмі "A través de mi ventana" («Крізь моє вікно») використання фразеологізмів не є частотним, нам вдалося простежити закономірність способів перекладу.

El mundo no gira a tu alrededor, ¿sabes?

Уявляєш, світ не крутиться навколо тебе [27]:

Під час з'ясування стосунків, головна героїня використала фразеологізм "el mundo no gira a tu alrededor", що означає, що світ не обертається навколо конкретної людини, підкреслюючи егоїстичність або самозакоханість адресата. Здійснений дослівний переклад "світ не крутиться навколо тебе" в українській мові зберігає той самий сенс і експресивність, що і в іспанській.

*Nunca **he cruzado palabra** con Ares. Jamás ha notado mi presencia, pero... Sé todo lo que hace, cuándo entrena, adónde va...*

*Я ніколи **не говорила** з Аресом, і він не помічав мене, але ... я знаю, чим він займається, коли тренується, куди ходить [27]:*

Фразеологізм "cruzar la palabra con alguien" означає «мати справу з кимось». У перекладі передано більш загальним "говорити" за допомогою

синонімічного перекладу. Тому тут втрачається специфічний фразеологічний характер оригіналу, а, отже, і експресія.

¿O qué? Seguiré usando tu wifi y no vas a poder hacer nada para evitarlo.

¡Estás como una cabra!

Або що? Крастиму як і раніше, і ти нічого мені не зробиш

Та ти геть поїхавший! [27]:

Іншим прикладом є: "*¡Estás como una cabra!*", що було перекладено на українську мову як "*Та ти геть поїхавший!*" Це приклад модуляції, адаптаптивний переклад. Під час використання цієї перекладацької трансформації перекладач не дослівно передає значення оригінального вислову, а адаптує його до мови цільової аудиторії, використовуючи прийом модуляції, щоб зберегти зміст і емоційне забарвлення. Іспанський фразеологізм "*Estás como una cabra*" використовується для опису людини, яка веде себе дивно або неадекватно. У буквальному перекладі ця фраза не мала б сенсу для української аудиторії, оскільки образ "кози" в українській культурі не має такого ж значення. Переклад "*Та ти геть поїхавший!*" точно передає негативну оцінку та емоційне забарвлення висловлювання, яке присутнє в оригіналі.

Фразеологізми як частина експресивної лексики допомагають передати емоційний стан персонажів, їхні почуття та ставлення до навколишнього світу. Вони додають мові персонажів багатства, виразності та допомагають створити яскравий емоційний фон.

Ще одним шаром контекстуальної експресивної лексики можуть бути стилістичні засоби. В цій роботі ми зупинимося на аналізі алегорії та метафори.

Alpha 3, como los tres herederos del imperio, los hermanos Hidalgo. Artemis Hidalgo, el mayor. Apolo Hidalgo, el más pequeño. Y ...mi favorito, un dios griego caído en la Tierra, Ares Hidalgo. El más misterioso, indescifrable y sexy de este trío de dioses.

«Альфа 3» від трьох спадкоємців імперії, братів Ідальго: **Артеміс** Ідальго - найстарший, **Аполон** Ідальго - наймолодший і, мій фаворит, грецький Бог, що зійшов на землю, **Арес** Ідальго - найзагадковіший, найтаємничіший та найсексуальніший серед богів.

Впродовж фільму ми помічаємо експресивно забарвлену лексику з алегоричним характером, яка викликає оцінні реакції стосовно персонажів, і таким чином формує ставлення до них. Такі приклади уособлюють три брати, названі на честь грецьких богів: *Artemis*, *Apolo*, *Ares*, що в перекладі відтворені методом транскрипції – *Артеміс*, *Аполон*, *Арес* відповідно.

Метафора також набуває емоційно-експресивної семантики в межах певного контексту та має свої закономірності у застосуваннях прийомів перекладу:

Un malvado plan que estaba a punto de enseñarme que mi contraseña infalible no era tan infalible como pensaba y que mi conexión de alta velocidad iba a catapultarme más lejos de lo que nunca me había imaginado.

Тепер я знаю, що пароль у мене не такий вже й надійний, як здавалося. А не надійний зв'язок відкрив завісу до світу, про який я і не мріяла.

Цей приклад нам яскраво показує використання прийому модуляції та антонімічного перекладу.

Наступний же приклад буде ілюструвати другий типовий прийом перекладу метафори у фільмі – синонімічний переклад:

Al parecer, mi **rúter** **había decidido tramar un complot** contra mí.

Уявляєте, певно мій власний **роутер вирішив повстати** проти мене.

Фраза "*tramar un complot*" дослівно буде перекладатися "змовлятися", однак студії потрібно було вдатися до адаптивного перекладу задля ясності перекладу реципієнту та збереження експресивності.

ВИСНОВКИ ДО II РОЗДІЛУ

У процесі експериментального дослідження ми базувались на класифікації емоційно-експресивної лексики Н. Бойко та простежували закономірності способів перекладу лексики з первинною емоційно-експресивною семантикою, представленої у фільмі *A través de mi ventana* («Крізь моє вікно»), до якої відносимо емоційно-оцінні слова (функція вираження - ставлення персонажів до навколишнього світу, подій, людей та їхніх дій) та сленг (функції сленгу - створення автентичності персонажів, відображення їхнього соціального середовища, передачу емоційного стану, зміцнення зв'язку з молодією аудиторією). Дослівний переклад зі збереженням експресивності, синонімічний підбір відповідника сленгового реєстру та прийом генералізації стали основними техніками у процесі перекладу емоційно-оцінної лексики.

Контекстуальну експресивну лексику варто трактувати як слова та вирази, які набувають емоційного та експресивного значення залежно від контексту, в якому вони використовуються. У нашому дослідженні до контекстуальної експресивної лексики зараховуємо зменшувально-пестливі слова, вигуки, фразеологізми та стилістичні засоби (алегорія та метафора). Використання демінутивів та вигуків сприяє передаванню емоційної насиченості діалогів, тоді як фразеологізми як частина експресивної лексики допомагають передати емоційний стан персонажів, додають мові багатства, виразності та допомагають створити яскравий емоційний фон. Стилiстичні засоби, такі як алегорія та метафора також набувають емоційно-експресивної семантики в межах певного контексту. Найбільш продуктивними способами перекладу контекстуальної експресивної лексики у фільмі були адаптація, опущення, транскрипція, модуляція, дослівний та синонімічний переклад.

Загалом, порівнюючи українську та іспанську мови в контексті вживання розмовної лексики у фільмі, можна відзначити, що українська мова має меншу схильність до використання лайливих слів і вульгаризмів. У перекладі на українську мову спостерігається тенденція до нейтралізації надто образливих

слів шляхом заміни їх експресивними та емоційними еквівалентами, що дозволяє зберегти сутність, але зменшує ступінь образливості, або взагалі їх уникнення. Натомість ми помітили урізноманітнення оригінального кінодіалогу експресивною лексикою в українській версії, які виявилися перекладацькими рішеннями самої студії дубляжу, що багато в чому може бути виправдана. Метою надання експресії було забезпечити успіх фільму, надання йому барв, цікавості та нагадування публіці, що це молодіжний фільм. Завдяки вдалому дубляжу перед нами постала сучасна історія про першу любов, дорослішання, яка підходить для підліткової аудиторії.

Отже, дослідження перекладу експресивної лексики у фільмі "A través de mi ventana" підтвердило, що для досягнення адекватного перекладу необхідно враховувати емоційний та культурний контекст, в якому використовується лексика, та використовувати різні перекладацькі стратегії для збереження експресивності оригіналу. Це дозволяє не лише передати зміст, але й зберегти ту ж емоційну силу, що і в оригіналі, роблячи перекладений текст зрозумілим та привабливим для цільової аудиторії.

ЗАГАЛЬНІ ВИСНОВКИ

У цьому дослідженні ми зосередилися на перекладі експресивної лексики в дубляжі, зокрема у фільмі "A través de mi ventana" ("Крізь моє вікно"). Дубляж є складною формою міжмовного аудіовізуального перекладу, яка вимагає врахування лінгвістичних, технічних, художніх, організаційних та етичних аспектів. Здатність передати експресивність є надзвичайно важливою для збереження емоцій і характеру персонажів, атмосфери та стилю оригінального твору. Відтворення експресивності дозволяє глядачам повністю зануритися в сюжет, співпереживати персонажам і розуміти їх мотивації та дії.

Дубляж забезпечує глибокий емоційний вплив на аудиторію, зберігаючи художню цінність оригінального твору, включаючи музику, звукові ефекти та загальну атмосферу. Синхронізація мовлення, акторська гра та технічна складність дубляжу створюють ілюзію природного спілкування персонажів рідною мовою глядачів. Незважаючи на витрати, час та складність перекладу, дубляж залишається важливим інструментом для адаптації аудіовізуального контенту для різних мовних і культурних аудиторій, забезпечуючи доступ до глобального культурного надбання.

Дублювання є не лише технічним процесом, але й мистецтвом, що вимагає високої майстерності та креативності. Відтворення експресивності у діалогах фільмів є невід'ємною частиною кіномистецтва, що визначає емоційний вплив фільму на глядача та його здатність сприймати й інтерпретувати події на екрані. Врахування цих аспектів робить дубляж потужним засобом комунікації та інструментом культурної адаптації, який сприяє глибшому розумінню та насолоді від перегляду фільмів.

Експресивна лексика відіграє ключову роль у кінодискурсі, допомагаючи створювати емоційний зв'язок між глядачем і фільмом. Вона забезпечує передачу емоцій, почуттів та оцінок, що робить сприйняття фільму більш глибоким і насиченим. У процесі дубляжу важливо не тільки відтворити зміст, але й

зберегти експресивність мови оригіналу, що є суттєвим викликом для перекладачів.

Українська та іспанська експресивна лексика мають свої особливості, обумовлені культурними, історичними та соціальними факторами. Українська лексика часто має яскраво виражені національно-культурні елементи, що відображають специфіку української ментальності та світогляду. Іспанська мова багата на регіональні особливості, що додають їй різноманітності та колориту.

Експресивна лексика є важливим інструментом не лише для кінодискурсу, але й для загальної комунікації, допомагаючи висловлювати ставлення, оцінки, емоції та настрої. Її використання сприяє створенню живого та динамічного мовлення, яке здатне привернути увагу, викликати емоції та вплинути на сприйняття інформації. У процесі дубляжу важливо зберігати ці елементи, щоб забезпечити адекватну передачу емоційного та стилістичного навантаження оригіналу.

Дослідження експресивної лексики в українській та іспанській мовах відкриває широкі можливості для розуміння культурних та лінгвістичних особливостей кожної мови, а також допомагає удосконалювати процеси аудіовізуального перекладу, зокрема дубляжу, роблячи його більш точним та емоційно насиченим. Обидві мови використовують різні засоби для вираження емоцій, надання відтінку своєму мовленню та висловленню оцінки. У цьому їм допомагають такі групи експресивної лексики як емоційно-оцінні слова, сленг, фразеологізми, вигуки, метафори та стилістичні засоби.

Високий рівень компетентності від перекладача є критично важливим для успішного дубляжу, оскільки він включає не лише передачу змісту оригіналу, але й збереження його емоційного та стилістичного забарвлення та дотримання всіх вимог при дублюванні.

Перекладач дубляжу відіграє важливу роль у збереженні культурного надбання і забезпеченні доступу до світового кінематографу для різних мовних

спільнот. Його робота вимагає не лише мовних знань, але й глибокого розуміння культурних контекстів, чутливості до емоційних нюансів та творчого підходу. Успішний переклад експресивної лексики сприяє глибшому зануренню глядачів у сюжет, посиленню емоційного впливу фільму та створенню незабутніх вражень від перегляду.

Ефективні способи перекладу експресивної лексики, такі як калькування, смисловий розвиток, адаптація, використання синонімів та емотивних слів, а також збереження стилістики, дозволяють досягти природного і зрозумілого для глядачів перекладу. Особливу увагу слід приділяти культурним відмінностям, що впливають на сприйняття експресивних елементів, та прагнути максимальної точності у передачі емоцій та оцінок персонажів.

Дослідження перекладу експресивно забарвленої лексики в українському дубляжі кінострічки "A través de mi ventana" («Крізь моє вікно») підкреслює важливість ретельного підходу до відтворення емоційних та стилістичних елементів оригіналу. Це дозволяє зберегти автентичність та емоційну насиченість фільму, роблячи його доступним і цікавим для української аудиторії. У практичній частині роботи ми використовували класифікацію емоційно-експресивної лексики Н. Бойко, яка включає слова з інгерентною (внутрішньою) емоційністю та експресивністю, а також слова з вторинною семантикою, які набувають емоційного та експресивного значення в певному контексті. У процесі експериментального дослідження ми простежували закономірності способів перекладу емоційно-експресивної лексики у фільмі "A través de mi ventana" до якої відносимо емоційно-оцінні слова та сленг. Основними техніками перекладу емоційно-оцінної лексики стали дослівний переклад зі збереженням експресивності, синонімічний підбір відповідника сленгового реєстру та прийом генералізації.

Загалом, переклад контекстуальної експресивної лексики в українському дубляжі кінострічки "A través de mi ventana" був здійснений з урахуванням лінгвістичних і культурних особливостей обох мов. Це дозволило зберегти

емоційну насиченість та стилістичну виразність діалогів, що сприяє зануренню глядачів у сюжет, допомагає глибше розкрити характери персонажів та створює незабутні враження від перегляду фільму. Контекстуальна експресивна лексика включала зменшувально пестливі слова, вигуки, фразеологізми та стилістичні засоби (алегорія та метафора), яку було передано такими способами перекладу, як адаптація, опущення, транскрипція, модуляція, дослівний та синонімічний переклад.

У порівнянні української та іспанської мов у контексті дубляжу фільму виявлено, що українська мова менше використовує лайливу лексику, а в перекладі часто замінює образливі вислови експресивними варіантами. Українська версія фільму відрізняється багатоманітністю експресивної лексики, що підкреслює його жанрові особливості як молодіжної історії про першу любов та дорослішання. Таким чином, дубляж відіграв ключову роль у залученні аудиторії та збереженні емоційного навантаження фільму.

Таким чином, переклад експресивної лексики в дубляжі є важливим аспектом, що визначає якість і ефективність кінопродукції. Успішний переклад експресивної лексики забезпечує адекватну передачу емоційного та стилістичного навантаження оригіналу, що роблячи фільм доступним і цікавим для української аудиторії.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Ангерчік Є.Д. (2012) Експресивно забарвлена лексика як елемент розмовно побутового стилю в українсько-англійському перекладі. Наукові записки КНУ ім. Т. Шевченка. Серія «Філологічна», 25, 5-7
2. Баюн К. Й. Експресивність як мовна та мовленнєва категорія / К. Й. Баюн // Наукові записки Національного університету "Острозька академія". Серія : Філологічна. - 2015. - Вип. 53. - С. 25-28. - Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Nznuoaf_2015_53_11.
3. Бибик С. П. Сильова розмовна норма та розмовна лексика. Культура слова. 2011. № 74. С. 59–65.
4. Бойко Н. Семантична основа лексичної експресивності // Лінгвостилістичні студії. - 2016. - Вип. 4. - С. 39-54. Режим доступу: <https://evnuir.vnu.edu.ua/bitstream/123456789/11415/1/%284%29.PDF>
5. Бойко Н. І. Українська експресивна лексика: семантичний, лексикографічний і функціональний аспекти : монографія. Ніжин : ТОВ «Видавництво “АспектПоліграф”», 2005. 552 с.
6. Бурячок А. А. Оцінна лексика в українській літературній мові: Українське усне літературне мовлення. Київ : Наук. думка, 1967. С. 76– 83.
7. Власенко В., Яцик С. Експресивні дериватами у складі емоційної лексики прозових творів В.Шевчука “Двоє на березі” та “Антистрофа: okazія не на щодень” Режим доступу: <http://eprints.zu.edu.ua/16035/1/%D0%B2%D0%BB%D0%B0%D1%81%D0%B5%D0%BD%D0%BA%D0%BE%20%D1%8F%D1%86%D0%B8%D0%BA.pdf>
8. Ганич Д.І., Олійник І.С. Словник лінгвістичних термінів. Київ: Вища школа, 1985. 360 с.
9. Єрмоленко С. Я. Експресивність. Українська мова: Енциклопедія Редкол.: Русанівський В. М., Тараненко О. О. та ін. К.: Укр. енцикл. ім. М. П. Бажана, 2000. С. 156-157.

10. Жагаляк, Ірина. «Семантичні особливості інтер'єктивів». *Studia Methodologica*, вип. 13, 2003, с. 26–33.
11. Козачук А. (2023). Перекладацькі трансформації та прийоми: термінологічні виклики у перекладознавстві. Збірник наукових праць «Нова філологія», 89, 129–136. Режим доступу: <https://doi.org/10.26661/2414-1135-2023-89-18>.
12. Колесник Г. М. Мова газети в епоху НТР. Науково-технічний прогрес і мова. Київ : Наук. думка, 1978. С. 91–109.
13. Коломієць І. І., Шиманська В. О. Стилїстика української мови (практичний модуль) : навч.-метод. посіб. для студентів-філологів ЗВО (скорочений курс) / МОН України, Уманський держ. пед. ун-т імені Павла Тичини, Ф-т укр. філології, Каф. укр. мови та методики її навч. ; І. І. Коломієць, В. О. Шиманська. – Умань : Візаві, 2021. – 145 с. Режим доступу: <https://dspace.udpu.edu.ua/bitstream/123456789/11466/1/Stylistyka%20Ukrainskoi%20Movy.pdf>
14. Космеда, Т. Аксіологічні аспекти прагмалінгвістики: формування і розвиток категорії оцінки. Львів, 2000.
15. Крисанова, Т. Природа експресивності в кінодискурсі. Вісник ХНУ імені В. Н. Каразіна. Серія: Іноземна філологія. Методика викладання іноземних мов, 1103(78), 87-91. Режим доступу: <https://periodicals.karazin.ua/foreignphilology/article/view/2674>
16. Кузенко Г. М. Кінопереклад як особливий вид художнього перекладу (на матеріалі англійської мови) / Г. М. Кузенко // Одеський лінгвістичний вісник (наук.-практ. журнал). – Одеса, 2017
17. Мацько, Л. Стилїстичні функції емоційних вигуків. Режим доступу: <http://kulturamovy.univ.kiev.ua/KM/pdfs/Magazine21-5.pdf>
18. Медвідь О. М., Часовських А. А. Відтворення лінгвостилїстичних особливостей кінотексту при дублюванні англomовних фільмів українською. Режим доступу:

- http://baltijapublishing.lv/omp/index.php/bp/catalog/download/262/7261/1511_0-1?inline=1
19. Мітіна О. М. Дублювання як вид аудіовізуального перекладу [Електронний ресурс] / О. М. Мітіна, Л. М. Ростомова, К. І. Драпалюк // Вчені записки Таврійського національного університету імені В. І. Вернадського. Серія : Філологія. Журналістика. - 2022. - Т. 33(72), № 6(1). - С. 235-242. - Режим доступу: [http://nbuv.gov.ua/UJRN/UZTNU_filol_2022_33\(72\)_6\(1\)__42](http://nbuv.gov.ua/UJRN/UZTNU_filol_2022_33(72)_6(1)__42)
 20. Навроцька Н.А. Дієслова, які виражають психоемоційний стан особи, в англійській, німецькій, іспанській та українській мовах. Режим доступу: <https://seanewdim.com/wp-content/uploads/2021/02/Navrotska-N.A.-The-verbs-that-denote-the-psychoemotional-state-of-a-person-in-the-English-German-Spanish-and-Ukrainian-languages.pdf>
 21. Пилипчук В. І. До питання про функціональні властивості фразеологічних одиниць. Мовознавство, 1980. № 5. С. 66 – 69.
 22. Помирча С. В. Експресивна лексика як особливе та специфічне явище української літературної мови. Наукові записки Національного університету «Острозька академія»: серія «Філологія». Острог : Вид-во НаУОА, 2019. Вип. 7(75), с. 129–131.
 23. Помирча С. В. Експресивна лексика як особливе та специфічне явище української літературної мови. Наукові записки Національного університету «Острозька академія»: серія «Філологія». Острог : Вид-во НаУОА, 2019. Вип. 7(75), с. 129–131
 24. Пташник С. Б. Структурно-семантичні особливості фразеологічних модифікацій та їхні функції в німецькому газетному тексті : дис канд. філол. наук : 10.02.04 / Пташник Стефанія Богданівна. – Львів : Львівський національний університет ім. Івана Франка, 2003. – 256 с.
 25. Селіванова О.О. Лінгвістична енциклопедія / О.О. Селіванова. – Полтава : Довкілля-К, 2011. – 844 с.

26. Селігей П. О. Внутрішня форма назв емоцій в українській мові: автореф. дис. кандидат фіолог. наук: спец.10.02.01 / НАН України, Ін-т мовознавства ім. О.О. Потебні. К., 2001. 20 с.
27. Фільм "A través de mi ventana" | Netflix.
28. Шевченко І.С. Когнітивно-комунікативна парадигма і аналіз дискурсу / І.С. Шевченко // Дискурс як когнітивно-комунікативний феномен [код. монографія] / [під заг. ред. І.С. Шевченко]. — Харків Константа 2005. С. 105-117.
29. A través de mi ventana | Wikipedia. URL: https://es.wikipedia.org/wiki/A_trav%C3%A9s_de_mi_ventana
30. Baumgarten N. The Secret Agent: Film dubbing and the influence of the English language on German communicative preferences. Towards a model for the analysis of language use in visual media. Hamburg: University of Hamburg, 2005. 274 p. URL: <https://d-nb.info/97558300x/34>
31. Chang Y. A. Tentative Analysis of English Film Translation Characteristics and Principles. Theory and Practice in Language Studies. Vol. 2., 2012. P. 71–76. URL: <https://www.academypublication.com/issues/past/tpls/vol02/01/10.pdf>
32. Díaz C. J. New Trends in Audiovisual Translation (ed. by J. Bristol). Multilingual Matters, 2009. 288 p
33. Fix, Uell. 'Kommunikativ adagvat' – 'stilistisch adagvat'. Zu Problemem, Kategorien, Kriterien der Redebwertung. Dissrtation (B) zur Erlangung des akademischen Grades doctor scientiae philosophiae. Halle-Wittenberg: Martin-Luther-Universität, 1988.
34. Gambier Y. Les Transferts linguistiques dans les médias audiovisuels. Presses Universitaires du Septentrion, Paris, 1996. 246 p.
35. Gottlieb H. Subtitling. In Baker M. (ed.), Routledge Encyclopedia of Translation Studies. London and New York: Routledge, 1998. P. 244–248 URL: https://books.google.com.ua/books?redir_esc=y&hl=uk&id=T8Mt8ObEBOQC&q=Gottlieb+H#v=onepage&q&f=false.

36. Lázaro Carreter F. *Diccionario de términos filológicos*. – Madrid : Gredos, 2008. – 443 p.
37. Luyken G. M., Thomas H. *Overcoming Language Barriers In Television: Dubbing and Subtitling for the European Audience*. Manchester : European institute for the media, 1991. 214 p.
38. Molina, L., & Albir, H. (2002). Translation techniques revisited: A dynamic and functionalist approach. *Translators' Journal*, VIII(4), 498–512.
39. Orero P. *Topics in Audiovisual Translation*. Amsterdam : Benjamins Translation Library, 2004. 242 p.
40. Venuti, L. (1995). *The Translator's Invisibility: A History of Translation*. Routledge.
41. Wentworth H., Flexner S. B. *Dictionary of American Slang*. New York : Crowell, 1975. 766 p.

RESUMEN

El habla humana y todo el sistema lingüístico reflejan nuestra capacidad para sentir, evaluar y expresar emociones. Esta capacidad se manifiesta a través de diversos recursos lingüísticos estilísticamente marcados, especialmente las unidades con marca expresiva que comunican nuestros pensamientos y sentimientos mediante diferentes interpretaciones de palabras. Durante muchos años, la expresión y la expresividad han captado la atención de los académicos, ya que el lenguaje se considera un medio para revelar la individualidad del hablante y una herramienta para influir en el receptor debido a su carácter pragmático. El léxico expresivo es especialmente valioso en el contexto del cine, una herramienta poderosa para influir en la conciencia de las personas, donde se convierte en un instrumento clave para transmitir emociones y estados de ánimo. Por lo tanto, traducir este léxico a otros idiomas resulta una tarea compleja, ya que no se trata solo de encontrar equivalentes verbales, sino de preservar los matices estilísticos del original

La formulación y solución del problema relacionado con la investigación del léxico marcado expresivamente, especialmente en el contexto del cine, adquiere importancia. Considerando que la traducción audiovisual en Ucrania comenzó a desarrollarse activamente relativamente recientemente y su demanda está creciendo, destacamos la relevancia de esta investigación. Entre los científicos nacionales y extranjeros que han investigado la traducción audiovisual, destacamos a O. Borisova, N. Matkivska, T. Zhuravel, N. Buchholz, A. Serban, N. Baumgarten, M. Mera, C. Diaz, J. Burston, C. Plantinga, entre otros. Sin embargo, a pesar del interés científico, el tema de las películas sigue sin estudiarse en profundidad. Durante el análisis se observó que no se ha prestado suficiente atención a la problemática de la traducción de la expresividad en las películas, lo que se ha reflejado en la escasez de trabajos científicos dedicados a este tema. Así, el tema de la expresión en la traducción audiovisual está representado en los trabajos aislados de T. Krysanova e I. Shevchenko, lo que subraya una vez más la necesidad de desarrollar el potencial de investigación ucraniano en este contexto.

El objetivo del estudio es analizar las formas de transmisión del léxico expresivo en la versión ucraniana doblada de la película española "A través de mi ventana".

Las tareas de la investigación son:

- analizar el grado y las formas de reproducción de la expresividad en el doblaje traducción audiovisual;
- comparar las características del léxico expresivo en los idiomas español y ucraniano;
- analizar el vocabulario expresivo en la película "A través de mi ventana
- determinar las formas de traducción del léxico expresivo en el doblaje ucraniano de esta película.

El objeto de la investigación es el léxico expresivo en el contexto de la traducción audiovisual, particularmente el doblaje.

El sujeto de la investigación son las formas de traducción adecuada del léxico expresivo de la lengua española al ucraniano en la película "A través de mi ventana".

El material de la investigación es el texto cinematográfico original de la película "A través de mi ventana" y su doblaje ucraniano, realizado por el estudio "Postmodern".

Para resolver las tareas planteadas en el trabajo se utilizan métodos como: análisis, síntesis de información, observación, generalización, selección, sistematización y clasificación, comparación.

La novedad científica del trabajo radica en el análisis de los medios léxicos de expresión en la lengua española y su interpretación en la traducción ucraniana sobre la base de la película "A través de mi ventana".

El valor práctico de los resultados de la investigación permitirá comprender mejor las dificultades y desafíos que enfrentan los traductores al reproducir el léxico expresivo y radica en la posibilidad de usarlo como recurso adicional en el estudio de disciplinas de traducción.

La estructura del trabajo consta de una introducción, dos capítulos, conversiones para cada capítulo, conversiones generales, una lista de fuentes utilizadas con un total de 41. En total, 43 páginas de texto. Para la investigación experimental seleccionaron 103 ejemplos de léxico expresivo.

En este estudio nos enfocamos en la traducción de léxico expresivo en el doblaje, específicamente en la película "A través de mi ventana" ("Крізь моє вікно"). El doblaje es una forma compleja de traducción audiovisual interlingüística que requiere considerar aspectos lingüísticos, técnicos, artísticos, organizativos y éticos. La capacidad de transmitir la expresividad es crucial para mantener las emociones y el carácter de los personajes, así como la atmósfera y el estilo de la obra original. La reproducción de la expresividad permite a los espectadores sumergirse completamente en la trama, empatizar con los personajes y comprender sus motivaciones y acciones.

El doblaje proporciona un impacto emocional profundo en la audiencia, preservando el valor artístico de la obra original, incluyendo música, efectos sonoros y la atmósfera general. La sincronización del habla, la actuación de voz y la complejidad técnica del doblaje crean la ilusión de una comunicación natural entre los personajes en el idioma nativo de los espectadores. A pesar de los costos, el tiempo y la complejidad de la traducción, el doblaje sigue siendo una herramienta importante para adaptar el contenido audiovisual a diversas audiencias lingüísticas y culturales, garantizando el acceso al patrimonio cultural global.

El léxico expresivo juega un papel clave en el discurso cinematográfico, ayudando a crear una conexión emocional entre el espectador y la película. Facilita la transmisión de emociones, sentimientos y evaluaciones, haciendo que la percepción de la película sea más profunda y rica. En el proceso de doblaje, es importante no solo reproducir el contenido, sino también conservar la expresividad del lenguaje original, lo cual es un desafío significativo para los traductores.

El léxico expresivo es una herramienta importante no solo para el discurso cinematográfico, sino también para la comunicación general, ayudando a expresar

actitudes, evaluaciones, emociones y estados de ánimo. Su uso contribuye a crear un habla viva y dinámica, capaz de captar la atención, evocar emociones e influir en la percepción de la información. En el proceso de doblaje, es crucial conservar estos elementos para asegurar una adecuada transmisión de la carga emocional y estilística del original.

El estudio del léxico expresivo en ucraniano y español abre amplias posibilidades para mejorar los procesos de traducción audiovisual, en particular el doblaje, haciéndolo más preciso emotivamente enriquecido. Ambas lenguas utilizan distintos medios para expresar emociones, dar color a su discurso y expresar opiniones. En nuestro estudio, hemos formado nuestra propia clasificación de léxico expresivo, que incluye palabras expresivas como alegre (радісний), triste (сумний), enojado (сердитий), feliz (щасливий); unidades lingüísticas evaluativas; argot: el argot mexicano ("chido" - крутий, "güey" - хлопець/чувак) es muy diferente del argot español ("guay" - крутий, "tío" - хлопець/чувак); fraseología y modismos; cambios de palabras: uso de sufijos diminutivos y aumentativos que añaden color emocional a las palabras, por ejemplo, hormiguita, relojazo, en ucraniano - будинок, кулачище; recursos estilísticos, como metáforas, hipérboles y alegorías.

Los métodos efectivos de traducción del léxico expresivo, como el calco, el desarrollo semántico, la adaptación, el uso de sinonimos y palabras emotivas, así como la preservación del estilo, permiten lograr una traducción natural y comprensible para los espectadores. Es especialmente importante prestar atención a las diferencias culturales que afectan la percepción de los elementos expresivos y buscar la máxima precisión en la transmisión de las emociones y evaluaciones de los personajes.

El estudio de la traducción del léxico expresivo en el doblaje ucraniano de la película "A través de mi ventana" destaca la importancia de un enfoque cuidadoso para reproducir los elementos emocionales y estilísticos del original. Esto permite conservar la autenticidad y la riqueza emocional de la película, haciéndola accesible e interesante para la audiencia ucraniana.

En la parte práctica del trabajo, utilizamos la clasificación de léxico emocional-expresivo de N. Boyko, que incluye palabras con emocionalidad y expresividad inherentes, así como palabras con semántica secundaria que adquieren significado emocional en ciertos contextos. Observamos las regularidades de las formas de la traducción del léxico emocional-expresivo en la película, que incluye palabras evaluativas emocionales y jerga. Las principales técnicas de traducción fueron la traducción literal con preservación de la expresividad, la selección de sinónimos del registro coloquial y la generalización.

En general, la traducción del léxico expresivo contextual en el doblaje ucraniano de "A través de mi ventana" se realizó teniendo en cuenta las características lingüísticas y culturales de ambos idiomas. Esto permitió mantener la riqueza emocional y la expresividad estilística de los diálogos, facilitando la inmersión de los espectadores en la trama, profundizando en los personajes y creando impresiones inolvidables de la película. El léxico expresivo contextual incluía diminutivos afectivos, interjecciones, frases idiomáticas y recursos estilísticos como la alegoría y la metáfora, traducidos mediante técnicas como la adaptación, omisión, transcripción, modulación, traducción literal y sinónimos. El sufijo diminutivo más común es *-it-* para formar los diminutivos *pobrecito*, *guapito* e interjecciones ("*¡Maldita sea!*" - "*Чорт забирай!*"; "*¡Proclámtia!*" - expresión de enfado o irritación; "*¡Madre mía!*" - "*Боже мій!*" - expresión de sorpresa, miedo, conmoción; "*¡Guau!*" - "*Вау!*" - expresión de admiración). Las unidades fraseológicas, como parte del vocabulario expresivo, ayudan a transmitir el estado emocional de los personajes, añaden riqueza y expresividad al lenguaje y contribuyen a crear un vívido trasfondo emocional, por ejemplo, "el mundo no gira a tu alrededor", que significa que el mundo no gira en torno a una persona concreta, subrayando el ensimismamiento del destinatario. Un ejemplo de alegoría que evoca reacciones valorativas de los personajes lo representan tres hermanos con nombres de dioses griegos: *Artemis*, *Apolo* y *Ares* – *Артеміс*, *Аполон*, *Арес*, respectivamente. La metáfora también adquiere una semántica emocionalmente expresiva dentro de un contexto determinado; por ejemplo, la frase "tramar un

complot" significaría literalmente "змовлятися", pero en el texto se traduce como "повстати проти".

Comparando el ucraniano y el español en el contexto del doblaje, se observó que el ucraniano utiliza menos léxico ofensivo ya menudo reemplaza expresiones insultantes con variantes expresivas. La versión ucraniana de la película destaca por la diversidad de léxico expresivo, subrayando sus características de género como una historia juvenil de amor y crecimiento. Así, el doblaje jugó un papel clave en atraer a la audiencia y mantener la carga emocional de la película.

Por lo tanto, la traducción de léxico expresivo en el doblaje es un aspecto crucial que determina la calidad y eficacia del producto cinematográfico. Una traducción exitosa asegura la adecuada transmisión de la carga emocional y estilística del original, haciendo la película accesible e interesante para la audiencia ucraniana.